

54<sup>e</sup> Jaargang

Donderdag 22 augustus 2019

# Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering  
van de handhaving  
van de oude  
Gereformeerde beginselen

Meditatie    Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd    Sprekend verleden

# De HEERE, Jona en de vis

*De HEERE nu beschikte een grote vis om Jona in te slokken (Jona 1:17)*

*De HEERE nu sprak tot de vis en hij spuwde Jona uit op het droge (Jona 2:10)*

Het staat er alsof het echt gebeurd is. Jona werd – op zijn eigen voorstel overigens – overboord gegooid. Precies op de plek waar toen een grote vis zwom. Die vis slokte hem op en Jona kreeg op die manier een schuilplaats, die hem beschermde tegen de dood door verdrinking. Na drie dagen en drie nachten spuwde de vis Jona uit, vlak bij de kust, waardoor Jona weer in de bewoonde wereld terugkeerde. En in het ene zowel als het andere had de HEERE de hand. Hij bestuurde de vis en sprak tot de vis. Ja, het lijkt allemaal echt gebeurd te zijn.

Of toch niet? Er staan ook fabels in de Bijbel. Zoals die van Jotham in Richt. 9. Is het verhaal van Jona misschien ook een fabel? Natuurlijk, wel met een strekking, een boodschap. Fabels zijn weliswaar niet echt gebeurd, maar ze kunnen wel nut hebben. Zo kan de fabel van Jona dan toch wel in de Bijbel blijven staan, maar u hoeft niet alles letterlijk te nemen. Probeer de strekking ervan te ontdekken. De theologen van de nieuwe hermeneutiek willen u er graag bij helpen.

Gelukkig dat er zulke mannen zijn. Eeuwenlang zijn we helaas niet in staat geweest om de bedoeling van de verhalen in de Bijbel goed te begrijpen, maar eindelijk is het dan zover. Na heel wat eeuwen is het licht opgegaan en wat is het een zegen, dat wij juist in die tijd leven.

Maar wacht even! In het Nieuwe Testament horen we ook van Jona en de vis. De Heere Jezus haalde die geschiedenis een keer aan en toen leek Hij te geloven, dat het allemaal wel echt gebeurd was. Hij maakte toen van Jona een teken, dat naar Hem heen wees en Hij leek ook echt te geloven, dat de mensen in Ninevé tot bekering gekomen waren op Jona's prediking. Hoe zat dat dan? Geloofde Hij die geschiedenis omdat in Zijn tijd het licht van de nieuwe hermeneutiek nog niet was opgegaan?

Ach, wat tobben we toch? Is het nu echt zo moeilijk om te geloven in een almachtige God? In een God, Die alle dingen bestuurt en Die ook de Schepper van vissen is, klein en groot? In een God Die spreekt en dat ook zelfs tot vissen doet? Kunnen we die dingen echt pas geloven, als we wetenschappelijk kunnen vaststellen, dat ze plaats vonden?

Kijk eens, als we deze dingen niet kunnen geloven zonder onweerlegbaar wetenschappelijk bewijs, dan zullen we ook het nog veel grotere wonder nooit begrijpen. Ik bedoel het wonder, waardoor een verloren zondaar zalig wordt.

Denk het u in. Een zondaar die bij God wegloopt en vastbesloten is om Gods stem niet te gehoorzamen en de hem door God gegeven opdracht niet uit te voeren. Een zondaar, die door zijn ongehoorzaamheid zichzelf en alle bemanningsleden van het schip in het verderf zou hebben gestort en die dat liever deed dan aan zijn God gehoor geven. Een zondaar, zoals Jona, die alleen de mensen van zijn eigen volk Gods genade gunt en verder niemand. En wat doet Gd? Hij redt hem uit het verderf dat hij over zich heen gehaald heeft. Hij bewijst hem genade. Hij buigt zijn wil en maakt hem gewillig. Hij vergeeft zijn zonden. God doet met hem, wat geen enkel mens ooit zou doen. Dat is het wonder dat ik bedoel.

Als u goed en eerlijk in de spiegel kijkt ziet u, dat u niet eens zoveel verschilt met Jona. Dezelfde ongehoorzaamheid ziet God immers ook bij ons. Hebt u dat al begrepen? Dan weet u ook dat de Heere bij u een nog veel groter wonder moet doen dan Hij deed met Jona en die vis. Een zondaar zalig maken; een vijand van God van binnen en van buiten zo veranderen, dat hij van genade leert leven; een slaaf van Satan en de zonde herscheppen tot iemand, die God leert liefhebben. Dat wonder, dat nooit-te-begrijpen wonder, is dat al het geheim waar uw leven uit verklaard kan worden? Of is zalig worden voor u niet het allergrootste wonder?

Nu ik dat wonder van alle wonderen heb ontdekt, heb ik geen behoefte aan het licht van de nieuwe hermeneutiek. IK ben er zelfs bang voor. Laat ik het maar simpel houden bij wat God deed met Jona en de vis.

*Ds. P. den Butter*

### Een kick van je eigen ik

Richteren 15:16  
Toen zeide Simson:  
Met een ezels-  
kinnebak, een  
hoop, twee hopen,  
met een ezelskinne-  
bak heb ik duizend  
man geslagen.

*'Ben ik nou zo slim, of ben jij nou zo dom?' Ik las ergens deze uitspraak van voetbalcoach Louis van Gaal, die altijd in de clinch lag met journalisten. Met die uitspraak liet hij zien hoe groot zijn eigendunk was. Datzelfde geldt ook van de Amerikaanse president Donald Trump. Die is volgens zijn tegenstanders 'driven by ego': gedreven door zijn eigen ik. Een bekende uitspraak van Trump is: 'The only thing that matters, is me': het enige dat telt, ben ik. Zomaar twee voorbeelden uit de wereld van mensen die een kick krijgen van hun eigen ik. Maar het zijn niet alleen deze wereldse mensen voor wie dat geldt. Het is een slechte eigenschap van ieder mens. Ook van Gods kinderen en knechten. Kijk maar bij Simson.*

Als Simson de touwen kapot heeft getrokken, grijpt hij het eerste het beste voorwerp dat hij kan vinden: de onderkaak van een ezel, een beetje vochtig nog en dus veerkrachtig. Lang geleden is dat dier daar doodgegaan en verteerd en er liggen alleen nog wat overblijfselen van het geraamte. En met die ezelskaak valt hij de Filistijnen aan. En binnen de kortste keren liggen er duizend dode vijanden op de grond. Met de kracht die hij van de Heere heeft gekregen, heeft hij ze verslagen. Wat een overwinning! Wie had dat kunnen denken? De Filistijnen niet, en de mannen van Juda ook niet. En Simson zelf? Ook hij is verwonderd. En in zijn verwondering zingt hij zijn overwinningslied.

Maar... als we goed naar zijn overwinningslied luisteren, dan kom je daarin maar weinig dankbaarheid en Godsvrees in tegen. Zelfs de Naam van God wordt er niet in genoemd. Zijn overwinningslied is een gedicht. Het is poëzie, al is dat in onze vertaling niet goed te zien. In het Hebreeuws staat het er zo:

Met een ezelskinnebak sloeg ik  
één ezel, twee ezels.

Met een ezelskinnebak sloeg ik  
duizend man.



Met dit rijmpje spot Simson met zijn vijanden, naar aanleiding van dat ongewone wapen wat hij heeft gebruikt. Hij noemt ze ezels, die met een ezelskaak zijn gedood.

Simson bezingt in zijn lied niet de eer van God, integendeel. Hij struikelt bijna over de keren dat hij het woordje 'ik' gebruikt. En hij noemt de plaats waar hij heeft overwonnen: Ramath-Lechi. Dat betekent: de hoogte van de kinnebak. Ik lees dat zo, dat hij deze plaats naar zichzelf heeft genoemd. Simson heeft zijn *eigen* hoogte. Daar heeft *hij* gestreden. Daar heeft *hij* overwonnen. Daar heeft *hij* die ezels doodgeslagen. Hij, Simson, *hij* is de held. Geen ootmoed, maar hoogmoed.

Hoogmoed. Dat is de oerzonde uit het paradijs. *Gij zult als God wezen*. En die gedachte trok Eva en Adam wel aan. God van de troon en de mens op de troon. Het is de zonde die ons allemaal bij tijden in de greep heeft. En meestal hebben we er niet eens zo'n erg in.

Maar hoe vaak gebruiken wij niet het woordje 'ik'? Vooral als je het beter doet dan een ander? *Ik* heb een goed cijfer gehaald. *Ik* heb promotie gekregen. *Ik* heb veel geld verdiend. *Ik* heb een nieuwe auto. En je kijkt een beetje neer op de mensen die het met minder moeten doen.

Ook bij Gods kinderen kunnen die gevoelens van hoogmoed opspelen. Ze lopen het gevaar om optochtelijk te worden en met genade te gaan pronken. *Ik* heb dit beleefd. En *ik* heb het zo geleerd. En *ik* ben er diep doorgestaan. En *ik* zus en *ik* zo. En heimelijk kunnen ze neerkijken op mensen die in hun ogen maar weinig of niets weten van Gods genadewerk en zo oppervlakkig leven.

Jonge mensen, wij moeten leren dat ons eigen ik lijnrecht tegenover God staat. Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God. Wat een zegen als je daaraan ontdekt wordt. Dan geen kick meer van je eigen ik, maar dan schrik je van je eigen ik. En dan ga je ook tegen je eigen ik strijden. Ken jij die strijd ook? Dan begrijp je Paulus ook wel, die in die strijd de vraag stelt: wanneer zal ik verlost zijn van dat eigen ik? Het antwoord is: pas bij de laatste snik, sterft mijn eigen ik. En tot die tijd moet je door het geloof in Christus leren leven en door dat geloof leren strijden.

Ds. M.A. Kempeneers  
[www.bewaarhetpand.nl](http://www.bewaarhetpand.nl)



De kansel kan een plaats van opzien zijn. Want de Heere eist getrouwheid. Trouw, hartelijke liefde, verbondenheid. Rekenschap. Ieder keer weer. Maar wonder van genade: De Heere bevestigt Zijn Woord. Hij Die u roept is getrouw, Die het ook doen zal. De geschiedenis van de wonderlijke spijziging van de duizenden blijft spreken. Die geschiedenis bevat bijzonder voor een dienaar van het Woord levenslessen. Altijd gedurende de tijd dat de Heere hem laat dienen. Het is een kwaal van onze tijd dat er weinig of geheel geen tijd is om met elkaar over persoonlijk en ambtelijk leven te spreken. Dat is jammer en niet bevorderlijk voor het dienstwerk. Zeker, er wordt gesproken over verscheurdheid of wat zou moeten. Zeker, mogen we daaraan niet voorbijgaan. Maar we mogen niet vergeten wat de Heere Jezus bad en nog bidt in Zijn hogepriesterlijk gebed. Daar het 'amen' ontbreekt wordt erop gewezen dat de bede blijvend is tot op de grote Dag. De voorgangers van de gemeenten toen en die van nu behoren er gehoor aan te geven en zich er voor in te zetten. Wat wordt op Pinksteren niet gezien. Waartoe de Heere leidt was de gezindheid van de apostelen. Opvallend is ook wat gebeurde in de straat de Rechte. De ontmoeting tussen Ananias en Paulus. De aanspraak Saul, broeder, was gaan leven in het hart van Ananias. Saul, broeder. Die aanspraak spreekt van verbondenheid. Maar bovenal van deze rijke heilsdaad: Saulus, we zijn broers van elkaar. We horen bij elkaar. We zijn kinderen

## Paulus' opdracht 18

van één Vader, God de Heere. We hebben een oudste Broeder: Jezus Christus de Heere. Een werkelijkheid naar Gods wil en welbehagen. Dat wil niet zeggen dat alle kerkmensen broeders zijn in de ware zin van het woord. Elke vereniging laat een scheiding zien. Het komt aan op goed, oprecht contact. Een eenheid in belijden en beleven. In de gang door kerkelijk Nederland en daarbuiten is het niet onbekend. Een eenheid in het verstaan van elkaar gelijk het was onderweg op de wagen tussen Filippus en de kamerling. Het werkte wat uit in beider leven. Een sprekend beeld voor nu. De ware, blijvende eenheid, al moesten ze zichtbaar afscheid nemen van elkaar. Uit het oog, maar niet uit het hart. Geestelijk leven en de betrekking op elkaar zijn blijvend. Leeft onder ons Psalm 119:63? Mijn thuispredikant bad elke zondag voor kerk en wereld en voor Gods dienaren, waar ze ook stonden en in welk kerkverband zij ook dienden. Wanneer we de lijst van kerkgenootschappen nagaan, dan is het aantal niet gering. Elke kerk heeft een voortbestaan. Door een enkele vereniging is een nieuwe kerk of een voortbestaan gekomen van. Opvallend dat een behoorlijk aantal kerken in de naam van de kerk de naam, het begrip 'gereformeerd' heeft vastgelegd. Gereformeerd behoort tot de identiteit van de kerk. Geen bijzaak, maar hoofdzaak. Geen aureool. Geen stralenkrans. Maar een levende werkelijkheid. De benaming spreekt van een band gelegd in het verleden en dient in het heden te werken. Althans zo zou het moeten zijn. Weet de generatie van nu waarom eigen kerk de naam gereformeerd draagt? Waarom het voorgelicht ertoe kwam en zo de uitdrukking Gereformeerde belijdenis of het spreken van Schrift en belijdenis? Zeker wanneer we de kerkgeschiedenis nagaan dan zijn

er donkere, zwarte bladzijden. De zelfverheffing van kerk en het Gereformeerd zijn ontbrak niet. Desondanks is bekend wat de Heere gedaan heeft. Dwars door alles heen. Israëls historie. Israëls kerk zijn er het bewijs van. Israëls volksbestaan is niet ten onder gegaan. Waar Gods Woord bijzonder op wijst in het Nieuwe Testament zal blijven, namelijk wat is kerk zijn en het beleven ervan. Geleid door Gods Geest en vervuld met Gods vreze en verbondenheid aan Gods geslacht in het verleden en in het heden. Een vriend zijn, een metgezel van allen die de Heere vrezen en leven naar Zijn Goddelijk bevel. Dan is er het zoeken van elkaar. Er is een eigen kerkelijk leven en interkerkelijke georiënteerdheid. Ik denk nog weleens aan de veertiger jaren. Toen waren er ook in Rotterdam gezelschappen. Interkerkelijk. Het ging over de prediking. Het onderwijs erin, de persoonlijke beleving en levenservaring. In het gebed hadden de kerkdiensten van zondag ook een plaats. Leerzaam in alle opzichten. Kerkmensen lieten open deuren zien. Dan leef je niet voor jezelf en op jezelf. Dat kan zeker van Paulus gezegd worden. Hij beperkte zich niet tot preken, tot evangeliesatiewerk, maar leefde ook mee met de ontstane gemeenten en gaf acht op situaties binnen en buiten de gemeenten. Het is bekend wat hij bemerkte op het eiland Kreta. Hij ging er niet aan voorbij met de gedachte: het komt daar goed of ik heb meer te doen. Welk een instructies gaf hij aan broeder Titus. Er moesten ouderlingen, opzieners komen. Want er dreigden gevaren. Voor geestelijk welzijn en geestelijke toerusting moesten er ambtsdragers komen. Als dienaren van de kerk leven we toch niet voor onszelf of eigen gemeente alleen?

Ds. M.C. Tanis

## De bekering gepredikt

*Gebruik deze biddag daartoe. Ga dan vanavond niet uw vrienden bezoeken, noch uw beroep uitoefenen, maar ga alleen onderzoeken hoe het met u staat, en klaagt en zucht tot de hemel. Zie hoe u voor uzelf leeft, hoe u in slaap bent gevallen, en leg uzelf onder Gods bewerking. En voordat de zon ondergaat, zal het licht komen. En dan zult u zeggen: Bent u dat Heere? Als Hij vanavond niet komt, ga heen en blijf wachten. Al moest u weken, maanden en jaren wachten. Hij, Die te komen staat, zal komen. En wie weet of Hij niet nog deze dag zal komen?*



### Onbekeerd

Bovenstaande woorden heeft ds. Van Lodenstein uitgesproken in zijn preek over Hand. 17:30 'God dan de tijden der onwetendheid overzien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom dat zij zich bekeren.' Ondanks het houden van vele biddagen zijn vele kerkgangers nog onbekeerd. Lodenstein noemt onder meer als oorzaak dat de bekering verkeerd wordt opgevat. Bekering is maar niet iets kwaads nalaten en iets goeds doen, het is het geven van het hart aan God, het is het overgaan van het eigen koninkrijk in het Koninkrijk van God. Bekering is ook niet een net, burgerlijk leven aan de buitenkant. In Matth. 12:30 lezen we dat de ongehoorzame zoon sprak 'Ik ga heer; en hij deed het niet.' Zo zijn er velen die heel wat beloven, maar het niet in praktijk brengen. Bekering is ook niet een misslag begaan en zich op dat punt verbeteren. Het komt aan op het binnenste, op het hart. We zouden daar deze vraag aan willen verbinden: Kent u de waarachtige bekering vanuit het hart bearbeid door Gods Geest?

### Onvolmaakt

Lodenstein wijst erop dat de leer van de onvolmaaktheid wordt misbruikt. Op zich is er niets mis met de leer van de onvolmaaktheid. Die leert toont het verschil tussen de staat der genade in dit leven en de volkomen heerlijkheid. Maar de leer van de onvolmaaktheid wordt misbruikt. Zij die deze leer misbruiken zeggen al te gemakkelijk dat je niet volmaakt kunt zijn. Wanneer zij gewaarschuwd worden tegen zonden en overtredingen, zeggen ze dat ze niet volmaakt zijn. Wie wegschuilt achter de leer van de onvolmaaktheid, blijft onbekeerd. Over deze zaak zouden we het volgende willen opmerken. Het is inderdaad waar dat de allerheiligsten zolang zij in dit leven zijn maar een klein beginsel van de nieuwe gehoorzaamheid hebben. Maar het is wel zo dat zij naar alle geboden van God beginnen te leven. Zij hebben last van hun onvolmaaktheid en gaan daar gebukt onder. Laten we ter harte nemen wat staat in zondag 44 vraag en antwoord 114 "Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden? Neen zij; maar ook de allerheiligsten, zolang als ze in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid; doch alzo, dat zij met een ernstig

voornemen niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven."

### Afhoereren

Lodenstein verwijst in zijn preek naar de geschiedenis van land en volk van Nederland. De Heere heeft in het verleden verlost van de tirannie van Spanje. De Heere gaf de overwinning in de strijd. Het juk van de koning van Spanje werd verbroken. Toen dat gebeurd was werd beloofd de afgoden niet meer te dienen. Maar het is heel anders gegaan. Het volk van Nederland lijkt op het volk van de joden. We lezen van dat volk in Jer. 2: 20-21 'Als Ik vanouds uw juk verbroken en uw banden verscheurd had, zo zeydet gij: Ik zal niet dienen; maar op alle hoge heuvel en onder alle groene boom loopt gij om, hoererende. Ik had u toch geplant, een edele wijnstok, een geheel getrouw zaad; hoe zijt gij Mij dan veranderd in verbasterde ranken van een vreemde wijnstok?' Als Lodenstein reden had dit te zeggen, dan is er in onze tijd des te meer reden om land en volk van Nederland aan te klagen vanwege afhoereren van de Heere die verlossing werkte. In onze tijd wordt de bevrijding van 1945 en datgene wat eraan voorafging herdacht, maar veelal zonder waarachtige bekering.

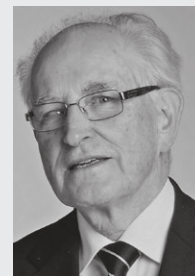
### Gebed

Lodenstein geeft de volgende raad: "Zuchten naar de hemel en het vandaar verwachten." Het is niet zo dat wij zelf kunnen beginnen met ons te bekeren en dat God ons dan zal helpen. "Bekeer u, begin maar, en dan zal God u helpen. Maar wat dan? Moet ik stilzitten en niets doen? Dit is het antwoord: Dit is de allergrootste werkzaamheid: u moet zuchten, begeren, gaan liggen onder de dauw des hemels." Spoor elkaar aan tot gebed om bekering. God belooft Zijn wet in het hart te schrijven. We willen de bespreking van deze preek van Lodenstein besluiten door te vragen: Hebt u gebed voor land en volk van Nederland? Smeekt u om een terugkeer tot de Heere en tot Zijn dienst? Lodenstein schreef al dat de Heere bezig was te vertrekken uit ons land. Is het in onze tijd niet nog meer de werkelijkheid? Gebed is dringend nodig.

Ds. A. van Heteren

## HET GELOOF

**Het Antinomianisme heeft een bekende klank. Het is die stroming die leert dat de wet in de heiliging van het leven geen functie meer heeft. Het zou nuttig zijn eens na te gaan wat dat voor onze tijd betekent. Maar er is nog een richting en die is minder bekend. Het Neonomianisme heeft ook te maken met de wet (nomos). Het leert dat de wet van het OT geen functie meer heeft omdat in het NT de wet van het geloof en de werken geldt. Het geloof wordt zo tot een nieuwe wet.**



Een wettische prediking komt met allerlei geboden en regels. Het gaat dan vaak over zaken van de buitenkant. Een wettische preek kan echter ook gaan over het geloof. In een dergelijke aanpak hoor je heel vaak het woord “moeten”. Er moet heel veel. Alles wordt hoofdzakelijk opgebouwd vanuit de mens. Geloven valt ook onder dit dwangbevel. Moeten we dan niet geloven? Dat zeker, maar dat is niet de volle waarheid. Als niet duidelijk wordt dat het geloof een gave van God is, schieten we ons doel voorbij.

Men kan het geloof opbouwen vanuit de mens. In onze kerken is deze manier van preken minder gebruikelijk. Onder ons spreken we liever over een appellerende preek. Deze doet een beroep op zondaren om hun heil te zoeken in Christus. Als het geloof een eisend karakter krijgt, ontstaat er een gevoel van dwang. Dit wordt soms zo vertolkt: te moeten geloven en niet te kunnen.

Het is opmerkelijk dat deze wijze van preken binnen de Gereformeerde gezindte terrein gewonnen heeft. Men bedoelt geen Neonomiaanse dwaling te promoten, maar het grenst er wel aan.

De andere lijn, die we bijvoorbeeld door Prof. Kremer hebben horen voorstellen laat liever zien wat de Heere allemaal gedaan heeft om zondaren te bereiken. De lijn daalt dan neer van boven naar beneden. Deze prediking vindt het vertrekpunt in de grote werken Gods. De mens komt niet activistisch aan bod, omdat de mens dood is in zonden en misdaden. God doet alles. Zeker is er wel het appel om de Heere te zoeken en tot Christus te komen, maar het klinkt minder als een dwingend juk. Het hoofdthema is alles wat God in Christus gedaan heeft voor een zondaar. Men kan bijvoorbeeld preken over Zacheüs en vooral belichten dat hij de Heere zocht. Men kan ook laten zien dat het eigenlijke werk van de andere kant komt, namelijk een zoekende Zaligmaker. Niet de tollenaar roept Hem, maar de Heere roept de tollenaar. Dat lokt zondaren uit deze Jezus te zoeken en te ontmoeten.

Ik begrijp best dat deze nieuwe wet in de prediking ontstaan is uit verzet tegen een dode lijdelijkheid. Gemeenten kunnen in de kille greep van het lijdelijke en afwachtende verkeren. Uit reactie wijst men dan op de verantwoordelijkheid, die ook door de preek heen moet klinken. Maar als dat gaat overheersen, komen we voor mijn gevoel terecht in Vrijgemaakte wateren. Om een andere term te gebruiken: men kan dan vervallen in een Arminiaanse stijl. Het juiste evenwicht is: bij God beginnen en zodoende vanuit Gods werk de zondaar bewegen tot het geloof.

De genoemde prediking heeft nog enkele kenmerken. Vooral in samenkomsten met jongeren wordt beklemtoond dat het geloof onvoorwaardelijk is. Er is geen enkele

voorwaarde. Je mag komen zoals je bent. Zijdelings is de opmerking te horen dat “in de kerk”, of dat veel dominees een voorwaardelijk Evangelie brengen. Je moet eerst ontdekt zijn en oprecht de Heere zoeken, je moet wedergebooren zijn, e.d.

Het is een vaste waarheid; Je mag tot Christus gaan, zoals je bent. Dat verlost van een andere kramp. Het bevrijdt van menselijke wetten en regels. Maar ook hier zijn wel aanvullende opmerkingen te maken. Weet je eigenlijk wel hoe en wie je bent? Eigen ellende en schuld te weten is wel geen voorwaarde, maar wel de weg waarin de Heere de weg tot Christus baant. Denkt u maar aan de eerste zondagen van de Catechismus, waarin eerst afbraak aan de orde komt om opgebouwd te kunnen worden in Christus. Mensen die tot Jezus kwamen, wisten dat zij een kwaal hadden. Niet als voorwaarde of slagboom op te vatten, wel te zien als een voorportaal. Johannes kwam om de weg tot Christus te bereiden. Het wordt nog gevaarlijker als men dan tot Jezus komt en daardoor al meent gered te zijn voor de eeuwigheid. Wie tot Hem komt, komt tot Hem om gered te worden.

Er zijn meer eenzijdigheden te noemen. Johannes en ook de Heere Jezus spraken altijd van de tweeslag: Bekeert u en gelooft het Evangelie. Vat dit niet op als: eerst jezelf bekeren en dan pas komen tot de Heere in het geloof. Zo niet. Wel echter dat we de bekering hier niet kunnen verzwijgen.

En niet te vergeten ook het onderscheiden der dingen. In Johannes 6 zien we dat duizenden tot de Heere komen. Maar de Heere zegt hen dat zij Hem zoeken omdat zij van de broden gegeten hebben. En de Heere onderkent dat en benoemt dat. Hun komen en hun zoeken is verkeerd. Zij zien niet dat Hij als het levende Brood uit de hemel is neergedaald en zo tot hen gekomen is. Deze zoekende schare verlaat Hem straks. Zij komen wel, maar zij geloven niet, zegt de Heere. Hier klinkt dan het afsnijdende woord: Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader hem trekke. En ook: Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen en die tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen. Daar hebt u in een woord den engte en de ruimte.

Niet veel later is deze schare verdwenen. Teleurgesteld en zelfs geërgerd. De Heere vraagt hen: ergert u dit? Zij kunnen niet anders concluderen: deze rede is hard, wie kan deze horen?

De enige verwachting is de trekkende liefde van de Vader, de roepende liefde van de Zoon en de toepassende liefde van de Heilige Geest. Zie omhoog.

Ds. P. Roos

# Naar school

Ik ontving nu een vraag over Godskennis, zelfkennis en Christuskennis en hoe deze drie geloofselementen zich tot elkaar verhouden. Als er gesproken wordt over de noodzaak van zondekennis (oftewel zelfkennis) bij de bekering, wordt door de een gesteld dat die er eerst moet zijn, en dat er daarna pas kennis van Christus komt. Anderen zeggen echter dat de Heere bij iedereen weer anders werkt en dat je ook door de liefde getrokken kunt worden en dat de zondekennis daarna komt.



Als eerste zou ik willen stellen dat de wegen die de Heere met Zijn kinderen gaat onderscheiden zijn. Maar het resultaat van Zijn werk in mijn hart is altijd hetzelfde. Ik leer mezelf kennen als een arm en ellendig mens die in zichzelf niets heeft om voor God te kunnen bestaan, maar daardoor aan de voeten van de Heere Jezus terecht komt. En daarbij ook in het welbehagen des Heeren leert eindigen.

Ik gebruik graag het beeld van het schoolleven. De Heere maakt mij een leerling op de school van de Heilige Geest en op die school raak ik nooit uitgeleerd. Iedereen wordt onderwezen in drie 'vakken' en raakt daarin nooit uitgeleerd. Wat die drie vakken zijn? De drie stukken van onze Heidelbergse. En in de weg van het onderwijs dat de grote Leermeester, de Heere Jezus Christus mij geeft door middel van Woord en Geest ga ik het enige houvast, de enige troost in leven en sterven kennen.

En wat de weg is waarin ik die ene troost deelachtig word? In de weg van het geloofskennen. Ik ga door het geloof (het kan niet anders) zien hoe groot mijn zonde en ellende is. Door hetzelfde geloof ga ik de algenoegzaamheid van het Offer van Christus zien en me daarop verlaten. En daardoor krijg ik een oprechte liefde tot de Heere om in Zijn wegen te wandelen.

Door onze natuurlijke blindheid en onkunde in 's hemels wegen raak ik in deze zaken nooit uitgeleerd. De macht van het ongeloof kan mij parten spelen. Er kan door luiheid van de leerling verachtering in de genade komen. Wereldzin blijft een kwaal van elke leerling. Dat is een reden dat hij nooit uitgeleerd raakt.

Maar er is nog een reden. Wie zal ooit de diepte en de ernst van de zonde volkomen verstaan? Wie zal ooit het werk der verlossing en de Verlosser Zelf volmaakt kennen? Wie zal ooit de dienenswaardigheid van de Vader kunnen bevatten? Daarom is er altijd een ten dele. En raak ik nooit uitgeleerd. Ja, er kunnen momenten zijn dat ik mezelf als de domste van de klas leer zien, de moeilijkst lerende leerling die ooit op die school gezeten heeft.

Maar het wonder is dat er nooit iemand uit de klas of van school gestuurd wordt. De leerlingen lopen wel eens weg ja, dat wel. Maar de Leermeester is zachtmoedig en nederig van hart en loopt hen dan altijd weer achterna om ze terug in de schoolbanken te krijgen. Kort en goed, dat ze lessen leren en onderwijs opdoen komt door het geduld, de liefde en de volharding van de hoogste Profeet Die voor de klas staat.

Sommige leerlingen moeten, zodra ze aan de voeten van de grote Leermeester terecht komen, eerst veel afleren.

Paulus bijvoorbeeld. Zijn eigen gerechtigheid moest hij kwijt raken om de gerechtigheid van Christus deelachtig te worden. Hij leerde in korte tijd veel en was zagezegd een vlotte leerling. Maar toch zou ook hij zijn verdere leven op school blijven om alles schade en drek te leren achten om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus. Deze leerling ging naar gerechtigheid grijpen, omdat hij door zijn goede Meester gegrepen was.

Ik weet ook van een leerlinge die geheel en al onkundig was in 's hemels wegen en midden in de zonde leefde. Zij kwam uit Sichar. Bij de ontmoeting van Rabbi Jezus bleek uit de woorden die ze sprak haar grote onkunde. Toch werd ze op Zijn school toegelaten. Al moest ze toen wel weten wie zij was. De Heere legde daarom haar zondeleven bloot. In die weg kwam zij tot de kennis van Christus. Een 'vak' waar ze nog niet in is uitgeleerd. Want elke leerling, die aan het einde van de schooltijd hier op aarde tot heerlijkheid wordt bevorderd, zal Hem kennen en vervolgen te kennen, Hosea 6:3

En kijk eens naar die leerlinge aan Jezus' voeten in het huis van Simon de farizeer! Ze kan alleen maar liefdetrangen schreien, omdat zij zo onder de indruk is van Gods vergevende zondaarsliefde, dat ook zij nog zalig kan worden.

En kijk dan ook eens naar die leerling die vooraan zit, Petrus heet hij. Die heeft de Meester wel lief, dat merk je wel, maar hij kan ook zo eigenwijs zijn en de Heere tegenspreken. Ja, het is bij hem zelfs tot een verloochenen van de Heere gekomen, toen hij beweerde dat hij nooit een leerling van Hem was geweest. Maar ook hij is niet van school gestuurd. Het is een wonderlijke school vanwege de goedheid van de Leermeester. Niet door eigen prestaties of goede rapporten of een klinkend eindexamen wordt de leerling straks bevorderd tot eeuwige heerlijkheid, maar slechts door de trouw van de goede Meester. We worden uit genade zalig. Maar...nooit zonder kennis van de drie stukken.

En het gaat er niet om of je genoeg kennis hebt van dit en van dat. Want genoeg heb je nooit. Gods genade wordt hen genoeg. Met Christus genoegdoening wagen ze het. Met het werk van de Heilige Geest is geen enkele leerling onbekend. Als ze een versje mogen opgeven dan is het vaak: door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen. En dat kunnen ze soms uit volle borst meezingen. En u, zingt u ook mee?

Ds. K. Hoefnagel

## Justinus Martyr, verdediger en uitlegger (1)

### Aandacht voor de Vroege Kerk

Het lijkt me goed om de komende tijd een aantal keren met u na te denken over de erfenis van de Vroege Kerk. Met de Vroege Kerk bedoelen we de boeiende periode die direct na het Nieuwe Testament begint, en die duurt tot ongeveer 500 na Christus. Het is de tijd van martelaren zoals Polycarpus en Perpetua. Van apologeten (verdedigers van het christelijk geloof) zoals Justinus en Tertullianus. Van kerkvaders zoals Cyprianus en Augustinus. Wat valt er anno 2019 uit deze periode van de kerkgeschiedenis te leren?

Om verschillende redenen staat de periode van de Vroege Kerk in onze tijd steeds meer in de belangstelling. Zo lijkt de positie van christenen in 2019 steeds meer op die van de eerste christenen: een – soms onbegrepen – minderheid te midden van een niet-christelijke wereld. De eerste christenen, bijvoorbeeld Tertullianus, hebben zich volop bezonnen op de vraag, hoe je als christen moet staan in een samenleving die doortrokken is van zonde en afgodendienst. Dat is leerzaam voor vandaag!

Daarnaast is de Vroege Kerk ook de periode waarin de theologie ontstaat. Allerlei Bijbelse gegevens worden doorzocht. De leer van de Drie-eenheid en de leer van de twee naturen van Christus worden uit de Schrift opgedolven. Tegelijk dienen zich ook allerlei dwalingen aan. Verschillende kerkvaders zien zich genooddacht om die dwalingen te weerleggen en er een helder Bijbels geluid tegenover te stellen. Zo ontwikkelt Irenaeus als eerste christelijke theoloog een indrukwekkende theologie tegenover de dwaling van de gnostiek. Bekender voor ons is Augustinus die de Bijbelse genadeleer steeds helderder verwoordt in zijn strijd met de pelagianen.

Leerzaam is bij dat alles ook, hoe de eerste christenen omgingen met de Bijbel en hoe zij de Schrift uitlegden. Zeker in de beginperiode van de Vroege Kerk staat men nog heel dicht bij

de wereld van het Nieuwe Testament. Dat geldt ook voor Justinus, met wie we ons deze aflevering en Deo volente ook de komende afleveringen gaan bezighouden.

### Justinus' zoektocht

Justinus wordt geboren rond 100 na Christus in Flavia Neapolis, het vroegere Sichem. Het is de stad waar Jakob een put groef, en waar Christus de Samaritaanse vrouw ontmoette. In de tijd van Justinus – na de verwoesting van Jeruzalem – is het een Grieks-Romeinse stad. Justinus krijgt er een heidense opvoeding.

Net als later Augustinus gaat ook Justinus op zoek naar de waarheid. Op deze zoektocht verdiept hij zich eerst in vier filosofische stromingen. Zo krijgt hij les van een stoïsche filosoof. Maar deze geeft geen bevredigende verklaring over het wezen van God. Dan komt Justinus in contact met een peripatetische filosoof. Die vraagt echter eerst om lesgeld, zodat Justinus verder zoekt. Vervolgens klopt hij aan bij een pythagoreïsche filosoof, maar van deze wijsgeer moet Justinus eerst muziek, astronomie en geometrie gaan studeren en daar voelt hij niet voor. Tenslotte komt hij in aanraking met een platonische filosoof. Het gedachtengoed van deze man spreekt hem wel aan. Hij verdiept zich enige tijd in de platonische filosofie en denkt dat hij hier de waarheid gevonden heeft.

### Ontmoeting

Maar dan komt het tot een bijzondere ontmoeting die verstrekkende gevolgen zal hebben voor Justinus' verdere leven. Op zekere dag heeft Justinus een eenzame omgeving opgezocht om daar in alle rust te kunnen nadenken. En terwijl hij wandelt bij de zee – misschien de kust bij Caesarea of het gebied bij de Dode Zee – ontmoet hij 'een oude man, een eerbiedwaardige verschijning'. Hij raakt met deze man in gesprek.

De oude man maakt hem allereerst duidelijk dat de platonische filosofie



nooit echte kennis van God kan verschaffen en brengt Justinus zo tot een crisis. Justinus stelt dan de vraag welke leermeester hij dan moet zoeken of waar hij dan zijn heil kan vinden. In antwoord op die vraag wijst de oude man hem op twee dingen. Allereerst op de Schriften van de profeten: *'Zij hebben als enigen de waarheid gezien en aan de mensen verkondigd, onbevreesd en niemand naar de ogen ziend; zij lieten zich niet leiden door roemzucht, maar verkondigden alleen wat zij hadden gehoord en gezien, vervuld als zij waren door de Heilige Geest'.* In de tweede plaats wijst de oude man op het gebed: *'Maar u moet vooral bidden dat de poorten van het licht voor u geopend worden. Want deze dingen zijn niet voor iedereen te zien en te vatten, maar alleen als God en Zijn Christus het aan iemand geeft'.*

### In mijn hart een vuur

Deze ontmoeting maakt op Justinus een diepe indruk. Hij vertelt er zelf het volgende over: *'Terstond ontvlamde er in mijn hart een vuur en ik voelde verlangen naar de profeten en naar die mannen die vrienden van Christus zijn; en bij mijzelf zijn woorden overwegend, kwam ik tot de bevinding dat dit de enige betrouwbare en nuttige filosofie is'.* Het doet misschien wat merkwaardig aan dat Justinus het christelijk geloof hier 'de enige ... filosofie' noemt, maar wat hij ermee wil zeggen, is dat alleen het christelijk geloof ware wijsheid kan verschaffen over Wie God is en wie de mens is.

De weg van de middelen, die werd Justinus aangewezen. Het biddend lezen van de Schriften. Daarbij bedelend om de opening van 'de poorten van het licht'. *'Want deze dingen zijn niet voor iedereen te zien en te vatten, maar alleen als God en Zijn Christus het aan iemand geeft'.* Licht daar geen boodschap in voor waarheidszoekers vandaag?

Ds. A.J.T. Ruis

# Gewone catechismus [1]

In de kringloopwinkels vind je nogal eens wat. Vooral in de winkel zoals die in mijn woonplaats. Ik kom er graag. Allerlei afgedankte spullen tref je er aan. Ook boeken. Heel veel boeken! Oude en nog redelijk nieuwe vullen de planken. Keurig gesorteerd en grotendeels afkomstig van en bestemd voor een kerkelijk publiek. Een klein boekje trok vorige week mijn aandacht. Een tot op de draad versleten geschriftje, intensief gebruikt als het is, naar ik vermoed. Het bleek een catechisatieboekje te zijn. Gelet op de vele potloodkrabbels en de naam die ik erin aantrof, was het 't exemplaar van de catecheet zelf, een (inmiddels emeritus-) dominee. De inhoud? De Heidelbergse Catechismus, met verklarende aantekeningen en gespreksvragen. Gewoon de onder ons bekende Catechismus. Ondertitel: 'Voor bijbelstudie, zelfwerkzaamheid en gesprek'. Een uitgaaf van de Raad voor de catechese der Ned. Herv. Kerk uit de jaren vijftig. Het secretariaat van deze hervormde raad wenste in de inleiding dat het gebruik van de Catechismus de catechese ten goede zal komen.

Zo is 'onze' catechismus ook bedoeld. Ooit schreef een (ook hervormde dominee) een boek met als titel: De eeuwige jeugd van Heidelberg. Hij bedoelde ermee dat de catechismus van Heidelberg nog steeds geldig was, ook als leerboek voor de jongeren van zijn tijd. Het was midden vorige eeuw. En nog steeds houden we elkaar de gevleugelde woorden van dr. Kohlbrugge, gesproken op zijn sterfbed, in herinnering: "De eenvoudige Heidelberger, kinderen, houd daaraan vast!" Gelukkig klinkt de uitleg van de catechismus nog steeds vanaf veel kansels. In onze en in andere kerken. Maar ook vanaf veel kansels helaas niet meer. Wat de diverse in gebruik zijnde catechisatiemethoden betreft, er zijn er wel die geheel of gedeeltelijk gebaseerd zijn op de Heidelberger. Maar ook veel methoden niet meer...

Een enkele maand geleden verscheen een boekje met een opmerkelijke titel.

Het presenteert zich als: Gewone Catechismus. Het werd samengesteld door de predikanten Theo Pleizier (PKN), Arnold Huijgen (CGK) en Dolf te Velde (GKV). Een beetje uitdaging bevat die titel wel, en niet minder een bepaalde pretentie. Als je onder 'catechismus' verstaat: een leerboek voor de jeugd in de vorm van vragen en antwoorden, dan beantwoordt deze nieuwe catechismus daar aan. Maar de schrijvers richten zich op een bredere lezerskring. "Voor alle gelovigen geldt dat zij in hun eigen tijd het geloof moeten kunnen verwoorden", zo lees ik in de Inleiding. Met het oog daarop verscheen deze proeve. En verder: "Dat maakt de Gewone Catechismus tot een boekje dat geschreven is tegen de achtergrond van het westerse christendom dat in een seculiere omgeving moet verwoorden wat het is om op God te vertrouwen, Jezus te volgen en Gods nieuwe wereld te verwachten." Dat is een helder program. Dat wilde de Heidelberger in zijn tijd ook: een leerboekje te zijn voor de geloofspraktijk in kerk, gezin en school, gericht op hoofd en hart. Opdat jongeren en ouderen zouden weten wat wáár en heilzaam is. En dat ze daarvan ook getuigenis zouden geven.

De drie theologen die dit boekje schreven, signaleren dat de catechese op veel plaatsen niet floreert. Met dit initiatief zoeken ze een positieve impuls aan de catechisatiepraktijk te geven. Daarbij verklaren ze dat ze zich hebben laten inspireren "door de prachtige eerste vraag en (het) antwoord van de Heidelberger", zonder dat dit boekje een hertaling of update van de Heidelberger zou zijn.

De opzet van de GC herinnert hier en daar ook aan de structuur van de HC. Nee, niet de driedeling van ellende, verlossing en dankbaarheid. Die zoek je vergeefs. Maar wel de zogenaamde catechetische kernen van geloof, gebod en gebed. Deze indeling heeft heel oude papieren. Al in middeleeuwse leerboekjes zijn ze te vinden: de Geloofsbelijdenis, de Tien Geboden en het Onze Vader. Ook Luther in zijn Kleine catechismus geeft een uitleg van deze drie: de Deca-



loog, het Credo en het volmaakte gebed. Eveneens in de vorm van vraag en antwoord. Ook in de GC komen ze terug. De hoofdropzet van de GC is die van vertrouwen, volgen, verwachten, vanuit achtereenvolgens de belijdenis van God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Zo wordt vanuit de belijdenis dat Jezus Christus de Weg, de Waarheid en het Leven is, het drievoudig ambt van de Heere Jezus uitgewerkt: Hij is de Priester die de weg naar God opent, Hij is de Profeet die de waarheid openbaart, en Hij is de Koning die brengt tot overgave aan Hem.

Zoals het in de HC op veel plaatsen over 'troost' gaat, zo is de GC gestempeld door woordjes als geluk en gelukkig. Vraag 65: "Hoe kunnen Gods geboden je gelukkig maken?" En antwoord 64: "Ons ware geluk ligt in de overgave aan de Heilige Geest en het leven naar Gods geboden." De inzet van de GC is dan ook met de vraag naar geluk. Vraag en antwoord 1: "Waarin vind jij je geluk? Mijn geluk is dat Jezus Christus mij gevonden heeft. Hij offerde zichzelf op om mij thuis te brengen in de liefde van God. Zijn Geest maakt in mij de hoop wakker op Gods nieuwe toekomst, voor mij en heel de wereld." De auteurs menen dat ze met de keus voor het thema 'geluk' aansluiten bij de hedendaagse westerse cultuur. De vraag is of woorden als 'troost' of 'houvast' niet een heilzamer bijbelse lading bevatten dan 'geluk'.

Nog twee opmerkingen aan het eind van dit introducerende artikel. Bij elke vraag-en-antwoord op de linkerpagina is een uitvoeriger toelichting op de rechterpagina opgenomen. Leeswerk dus. De onderwerpen 'doop' en 'avondmaal' zijn geplaatst respectievelijk aan het begin en aan het eind van de behandelde stof. "Ze vormen als het ware de accolade van het christelijke leven", aldus dr. Huijgen en de anderen.

Ds. J.M.J. Kieviet

## 10 Meedenken met Paulus (1)

Dr. Bert Loonstra, Christelijk Gereformeerd predikant te Gouda schreef onder deze titel een hermeneutische studie, toegespitst op de vraag naar vrouw en ambt. Dr. Loonstra doet hierin een serieuze poging om te luisteren naar Gods Woord en de lijn door te trekken naar de situatie van vandaag. De grote vraag is hierbij in hoeverre de cultuur – zowel de cultuur in Paulus' dagen als onze huidige cultuur – medebepalend is voor onze uitleg. We moeten toegeven dat we allemaal kinderen zijn van onze eigen tijd en cultuur en dat we soms worstelen met de vertaalslag die gemaakt moet worden om de boodschap van de Bijbel goed te begrijpen en deze te bewaren in onze tijd. Ook dr. Loonstra worstelt hiermee op een indringende wijze. Het is te waarderen dat dr. Loonstra aandachtig wil luisteren naar de Schrift.

Uit de subtitel van het boek wordt wel duidelijk dat hij ergens naar toe wil, namelijk openstelling van de ambten voor de vrouw. Dat baseert hij niet zozeer op exegetische gronden, als wel op hermeneutische regels. Hiermee worden de leesregels bedoeld die we hantieren bij het lezen van de Bijbel. 'Schrift met Schrift vergelijken' is bijvoorbeeld zo'n leesregel. Het bijzondere van zijn boek is dat hij een leesregel presenteert die volgens hem niet eerder op deze manier naar voren is gebracht. Dat is op zichzelf knap. Maar het is ook een hoge pretentie. Het impliceert in feite dat de christelijke kerk het – op het onderhavige punt, de vrouw in het ambt – twintig eeuwen lang verkeerd heeft gezien, en dat we nu een heilzame correctie kunnen toepassen op een lang verdragen misvatting. Dat is natuurlijk mogelijk. Ik heb ook serieus geprobeerd om dit standpunt op mij in te laten werken en mee te denken met Loonstra. Want nogmaals, dr. Loonstra komt niet kort door de bocht met een ongegrond pleidooi. Maar om erin mee te gaan dienen we wel overtuigd te zijn van het feit dat deze leesregel recht doet aan de Schrift zelf en aan de intenties van met name de apostel Paulus. Die overtuiging heb ik na het lezen van dit boek niet en ik zal proberen om uit te leggen waarom niet.

Wat is dan die nieuwe leesregel? Loonstra stelt dat het in de brieven van Paulus – want daarop richt hij zijn onderzoek met name – steeds gaat om de relatie tussen God, Christus, de Geest en de gelovigen. De drieslag God-Christus- gelovigen levert het kader voor het werk van de Geest. Vandaaruit kan de vraag worden beantwoord naar de plaats van de wet, van de schepping en van de vrouw (18). De Geest is de verbindende schakel tussen God en de gelovigen, tussen Christus en de gelovigen en Hij woont en werkt in de gelovigen (denk aan de strijd tussen vlees en Geest).

Het wordt spannend als Loonstra vervolgens de plaats van de wet inbrengt en stelt dat de door hem genoemde structuurbepalende relatie tussen God, Christus en de gelovigen/Geest beslissend is voor de waardering van de wet en hij de wet als tuchtmeester tot Christus (Gal. 3) zo uitlegt: 'De wet als zodanig kan niet de goede verhouding tot God bepalen, ook niet in allerlei ethische vraagstukken die de christenheid verdelen. Voor de goede verhouding tot God hebben we Christus nodig.' (37).

De tuchtmeester (pedagoog) is een tijdelijke aanstelling. De wet als opvoeder heeft dus afgedaan op het moment dat Christus komt en het overneemt van de pedagoog. Iets dergelijks is aan de orde als we de relatie tussen de Geest en de wet bezien. Daar is een tegenstelling tussen letter en Geest (2 Kor. 3). Letter staat voor de opgeschreven wet, en dan met name als formele externe autoriteit. De Geest schrijft echter de wet in het hart van de gelovigen en voortaan dienen zij zich door de Geest te laten leiden. De liefde is de vervulling van de wet. De wet is Geestelijk. Christus heeft ons van de macht van de wet bevrijd, maar het doel blijft dat de eis (of het recht) van de wet in ons vervuld wordt (57).

Aan het voorbeeld van de dorsende os (1 Kor. 9,9) leidt Loonstra af dat Paulus altijd de wet citeert voor zover dit dienstig is voor de verbreiding van het evangelie. De geschreven wet heeft

immers geen blijvende geldigheid meer voor Paulus, en als hij dus toch bepaalde geboden aanhaalt is dit om dit doel te dienen. De orde van de geschreven wet is voor Paulus niet leidend, maar volgend (74). In mijn eigen woorden: niet langer normatief, maar nuttig wanneer en voor zover het de voortgang van het evangelie dient. Hetzelfde geldt voor een beroep op de schepping, met name in 1 Tim. 2. Leidt de erkenning van een schepselmatige orde tussen man en vrouw, waarop Paulus zich beroept, per se tot de uitsluiting van vrouwen in leidinggevende functies? Bij Paulus gaat het wel die kant op, maar een andere context zou tot een andere toepassing kunnen leiden (81). Voor mij is overigens niet goed te begrijpen dat dr. Loonstra op grond van het scheppingsargument dat Paulus hanteert 'aarzelend geneigd' is een uitzondering te maken voor de vrouw als predikant (83). Dat klinkt nogal subjectief en dat is het ook. Het creëert in elk geval de ruimte voor ieder ander om geen enkele belemmering te zien voor de openstelling van alle ambten voor de vrouw.

Tot dat subjectivisme zullen we dan ook vervallen wanneer zowel de wet van God als de orde gegeven in de schepping geen blijvende en zeker geen normatieve betekenis meer hebben voor de nieuwtestamentische christen. Dit is het probleem dat dr. Loonstra in zijn boek behandelt: Paulus noemt wel de wet en beroept zich wel op de schepping, maar wie let op de grotere verbanden ziet dat onder de leiding van de Heilige Geest het belang daarvan betrekkelijk is en afhankelijk wordt gemaakt van de vraag of iets de voortgang van het evangelie wel of niet bevordert.

Dit laatste is wel de kern, denk ik, van wat Loonstra naar voren brengt. Het zet je wel aan het denken. Wie zou barrières willen opwerpen voor de voortgang van het evangelie? Maar mijn vraag is: heeft de kerk en met name de kerk van de reformatie dat echt gedaan toen ze, niet zozeer meedenkend met Paulus, maar in gehoorzaamheid aan Gods Woord (en trouwens ook in

afhankelijkheid van de Geest) de lijnen trok die ze trok? Hier ligt voor mij wel een van de belangrijkste vragen aan Loonstra of Paulus zelf dit criterium op deze manier naar voren brengt? En of hij dit criterium inderdaad bedoelt te hanteren om de betekenis van de (geschreven) wet zo te relativeren als Loonstra stelt?

Dat relativeren roept overigens op zijn beurt weer nieuwe problemen op: want de mening over wat nu wel of niet de voortgang van het evangelie bevordert kan verschillen van persoon tot persoon, van tijd tot tijd en van plaats tot plaats. Kortom, subjectivisme en willekeur liggen hier m.i. op de loer. Dat kan men niet verdedigen met een beroep op de vrijheid van de Geest. Immers, als de vrijheid van de Geest de eenheid van de gemeente verbreekt of bedreigt, is er iets niet goed gegaan. En dat is zeker niet bevorderlijk voor de ingang en de voortgang van het evangelie.

In een volgend artikel wil ik proberen hier nog wat verder op in te gaan.

*Ds. H. Korving*

*N.a.v.: Bert Loonstra, Meedenken met Paulus. Letter en Geest in de bezinning op vrouw en ambt, Amsterdam, Buijten & Schipperheijn, 2018, ISBN 9789058819949, 127 pag., prijs € 12,95.*

#### *Dankbetuiging*

We werden verrast door de vele gelukwensen die we ontvingen t.g.v. ons 55 jarig huwelijk. Er waren onder de afzenders vele oude bekenden bij. Zeer gewaardeerd. Moge de Heere alle wensen voor u en ons vervullen in Zijn gunst.

*Ds. en mevrouw Roos*

## Uitnodiging voor alle predikantsvrouwen.

D.V. donderdag 26 september houden we onze jaarlijkse contactdag in Nunspeet. De ochtendbijeenkomst begint om 10.30 uur (vanaf 10.00 uur inloop) Spreekster is mevrouw Alide Snitselaar van Pastoraal Diaconaal Centrum De Herberg te Oosterbeek. Voor de middag is er een keuzeprogramma. Voor meer informatie of aanmelding; [mjvanderzwan@kliksafe.nl](mailto:mjvanderzwan@kliksafe.nl)

## Van de redactie

### **Verschijsning volgende nr.**

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 12 september 2019. Kopij graag binnen donderdag 29 augustus 2019.

### **Ontmoetingsdag Bewaar het Pand**

Zaterdag 14 september 2019 D.V. zal onze volgende ontmoetingsdag gehouden worden op Urk in de Eben-Haëzerkerk. Sprekers: Prof. dr. A. Baars, ds. C.P. de Boer, ds. M.A. Kempeneers en ds. G.R. Procee. Onderwerp: Schepping en herschepping.

### **Fam. ds. P. Roos**

We willen onze voorzitter ds. P. Roos en zijn vrouw van harte gelukwensen met hun 55- jarig huwelijksjubileum. De Heere zij in alle opzichten goed en nabij bij het klimmen der jaren.

### **Overlijden ds. B. de Romph**

We willen mevr. De Romph met haar gezin en familie van harte condoleren met het verlies van hem die lief en dierbaar was. Meerdere malen heeft ds. De Romph gesproken op onze ontmoetingsdagen. De Heere lere jong en oud also de dagen tellen dat een wijs hart bekomen mag worden.

### **CBB**

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtienden). Tel. 0341- 565499, e-mail [info@cbb.nl](mailto:info@cbb.nl)

*AvH*

## Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand.**

ISSN nummer: 0166 - 4646

### **REDACTIELEDEN**

Ds. A. van Heteren,  
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

### **REDACTIE ADRES**

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978  
[E.a.vanheteren@kliksafe.nl](mailto:E.a.vanheteren@kliksafe.nl)

### **ABONNEMENTEN**

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116  
[E.pand@solcon.nl](mailto:E.pand@solcon.nl) NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.  
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.  
Abonnementsprijs € 27,50,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 30,-per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.  
Contactadres Canada:  
D. Kleinjan Tel. 905-627-8556 mail: [bewaarhetpand@hotmail.com](mailto:bewaarhetpand@hotmail.com)

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.  
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

*Op Uw zaligheid wacht ik, HEERE!  
Genesis 49 : 18*

Bedroefd, maar dankbaar voor alle liefde en goedheid die wij van hem mochten ontvangen, geven wij u kennis dat, na een periode van afnemende krachten, door de Heere tot Zich is genomen mijn zeer geliefde man, onze lieve, biddende vader en opa

### **Bastiaan de Romph**

in leven dienaar van het Goddelijke Woord

in de leeftijd van 79 jaar.

*Hij mag zijn Koning nu volmaakt dienen.*

Zwijndrecht:

A.C. de Romph - den Butter

Geldermalsen:

Marja en Henk Reitsma - de Romph  
Peter en Anke, Anne en Joost, Wilmer,  
Judith, Deborah

Ridderkerk:

Jantine en Jaco Hakkenberg - de Romph  
Laura, Lydia, Rachel

Werkendam:

Renata en Arco Verhaar - de Romph  
Bart, Maarten, Arjan, Laurens, Lianne

Ridderkerk:

Bas de Romph

24 juli 2019

Hoofdland 469, 3332 RE Zwijndrecht

De begrafenis heeft woensdag 31 juli jl. plaatsgehad op de begraafplaats Vredenhof te Ridderkerk.

### **Wouterswoude: camping met zondagsrust**

Stacaravan en/of blokhut aug en sept  
nog enkele weken te huur

[www.campingdestins.nl](http://www.campingdestins.nl)

Tel. 06 45 96 9001

### **KERKHISTORISCHE WANDELINGEN MIDDELBURG**

Kerkhistorische wandelingen met herinneringen aan dominee B. Smijtegelt D.V. donderdagen 4 en 19 september en 22 oktober. Start voor het oude stadhuis op de Markt om 14.00 uur. De wandeling met gids voert langs oude kerken en hun bewogen geschiedenis. Opbrengst (vrijwillige bijdrage) bestemd voor de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht.

Aanmelding noodzakelijk:

P.C. Beeke, [p.c.beeke@kliksafe.nl](mailto:p.c.beeke@kliksafe.nl) / 0118-633828.

Groepen op afspraak, datum in overleg.

### *Begravenisonderneming de Jongh*

*Voor een waardige en stijlvolle verzorging  
van alleen begravenissen*

Hardinxveld-Giessendam  
0184 - 61 11 54

Dordrecht e.o.  
078 - 641 27 40

Waardenburg  
0418 - 65 20 39



H. de Jongh



D.D.E. Meliester



M.K. Ligthart



A.J. van Lieburg

Dag en nacht  
persoonlijk  
bereikbaar.

[www.begravenisondernemingdejongh.nl](http://www.begravenisondernemingdejongh.nl)



**VAN STAVEREN**  
begravenisverzorging

*Met aandacht, zorg en respect*

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

*Wij verzorgen alleen begravenissen*

Vraag vrijblijvend het boekje  
"Mijn Laatste Wens".

[www.vanstaverenbegravenissen.nl](http://www.vanstaverenbegravenissen.nl)  
[info@vanstaverenbegravenissen.nl](mailto:info@vanstaverenbegravenissen.nl)

**UW ADVERTENTIE  
IN KLEUR?\***

*\* Alleen mogelijk op de achterzijde.*

Neem contact  
op met de  
administratie!